

Ohnivý muž na Čebíně

CHARAKTERISTIKA ČTENÁŘSKÁ LEKCE

Název pověsti: O ohnivém muži na Čebíně

Téma: postava ohnivého muže v pověstech z Chotěbořska

Zdroj:

Pověsti z Vysočiny. Online. O Ohnivém muži na Čebíně. Dostupné z:

http://povesti.zvysociny.com/old/povest_o_ohnivem_muži_na_cebine.php.
[cit. 2024-05-15].

PECHA, Jiří; Neprakta: Tajemný svět strašidel. Nakladatelství Vysočina, Havlíčkův Brod 1992. str. 98-99.

Ohnivý muž. Online. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Ohniv%C3%BD_mu%C5%BE. [cit. 2024-05-15].

Lokace: Jilem u Chotěboře

Věk žáků: 3.–5. třída

Cíl:

Žáci poznávají pověst z okolí svého bydliště.

Žáci se seznamují s postavou ohnivého muže.

Žáci si uvědomí důležitost pomáhat ostatním.

Časová dotace: 45 minut

Využité metody: předvídání z obrázků, brainstorming, čtení s předvídáním, kresba dle fantazie a představivosti, samostatná práce, diskuze

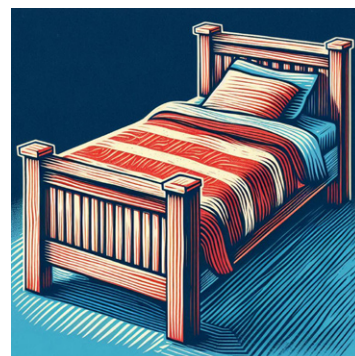
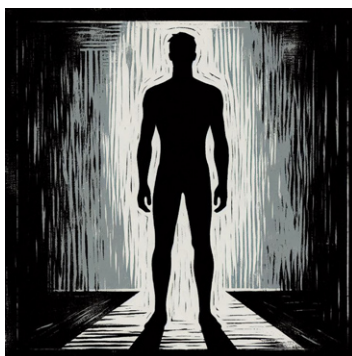
Pomůcky: obrázky – interaktivní tabule/klíčová slova, pracovní list, text rozdělený na části, bílé papíry

PRŮBĚH ČTENÁŘSKÉ LEKCE

1. EVOKACE (aktivity před čtením) 5–10 min.

Předvídání z obrázků

Žákům ukážeme obrázky. Žáci poté odhadují, o čem by mohla být daná pověst, kde se bude odehrávat, kdo v ní bude vystupovat. Žáky lze navádět otázkami, viz dále.

Obrázky:

noc – postava – postel – statek – oheň

Příklady otázek:

- *O čem bude pověst?*
- *Kde se bude odehrávat?*
- *Kdo v ní bude vystupovat?*

(pracuje každý sám – poté sdílení ve dvojicích – poté společný zápis nápadů na tabuli)

Učitel postupně může nasměrovat žáky k postavě ohnivého muže.

Brainstorming

Žáci **společně** na tabuli **zapisují**, co o ohnivém muži vědí. Žákům lze pomoc návodnými otázkami typu:

Jak vypadá? Jakou má barvu? Kde žije? Je zlý, či hodný? Může být užitečný? Kde jste se s ním už mohli setkat? Jaké byste mu mohli dát jméno? Napadají Vás nějaké rostliny, které by se mu podobaly? atd.

Je možné ukázat obrázek z knihy Lexikon ohrožených druhů strašidel.

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE

Definice ohnivého muže

- ohnivý muž je v českých pověstech přízrak tvořený ohněm. Většinou jde o duši hříšníka, tedy zlého člověka, který za svého života spáchal nějaký zločin. Člověka může zavést do bažin, utopit, popálit či roztrhat. Má řadu lokálních pojmenování, např. na Moravě je nazýván fajermon, na Šumavě světlík...

Zdroj: Ohnivý muž. Online. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Ohniv%C3%BD_mu%C5%BE. [cit. 2024-05-15].

- jedná se o noční přízraky, které se zjevují za temných večerů na opuštěných místech. Poznáte je snadno: dýmají, kouří a žhnou, kolem jejich obrysů poskakují drobné plaménky, které někdy prskají jako hořící dřevo... Ohniváka je možné ze zakletí vysvobodit, ale málokdo ví, jakým způsobem.

Zdroj: PECHA, Jiří; Neprakta: Tajemný svět strašidel. Nakladatelství Vysočina, Havlíčkův Brod 1992. str. 98-99.

Pohádky, ve kterých se ohnivý muž v nějaké podobě zjevuje

Kouzelný měšec, Křemílek a Vochomůrka: Jak rozškrtli ohnivého mužíčka, Charmander (Pokémon)

2. UVĚDOMĚNÍ (práce s textem) 30 min.

Čtení s předvídaním

Žáci pracují **každý sám**. Dostanou postupně **text rozdělený na 5 dílů**. Před čtením první části se žáci zamýšlí nad **slovem Čebín**, zkouší odhadnout, o co se jedná. Následně si přečtou první text. Mezi jednotlivými částmi učitel **svými otázkami** rozvíjí základní čtenářskou dovednost – **předvídaní**. Po přečtení další části **si žáci poznamenají**, zda se jejich předvídaní /**předpověď** splnila.

Příklady návodných otázek k jednotlivým částem:

Otázky po přečtení č. 1:

Kdo mohl sedláka v nepříznivém počasí rušit? Z čeho tak usuzujete?

Otázky po přečtení č. 2:

Proč Jíra nepustil lidi do stodoly přenocovat?

Komu mohl patřit hlas, který k němu ve snu promlouval? Z čeho tak usuzujete?

Otázky po přečtení č. 3:

Koho mohl spatřit? Z čeho tak usuzujete?

Otázky po přečtení č. 4:

Jak se asi sedlák cítil? Co mohl sedlákovi poradit?

Otázky po přečtení č. 5:

Splnil jeho radu? Z čeho tak usuzujete?

Jak by se mohl sedlák zachovat k potulným vandrákům? Jak byste se zachovali na jeho místě vy?

3. REFLEXE (aktivity po čtení) 10 min.

Kresba ohnivého muže

Žáci si dle vlastní fantazie **nakreslí ohnivého muže**. Odůvodňují svoji volbu barvy a vymyslí vhodné jméno.

Příklady možných jmen: *Plamínek, Ohnivec, Žahoun, Hřejoun, Ohníček, Soptík, Jiskřička, Žhavec, Dýmič, ...*

Žáci si **sdílejí své obrázky**, porovnávají je vzájemně i s uvedenými popisky na tabuli (brainstorming) ze začátku hodiny. Odpověďmi na otázky poskytují zpětnou vazbu učiteli.

Co jste se dozvěděli o ohnivém muži?

Zaujala vás pověst? Čím?

Překvapil vás text něčím?

Vyhovovalo vám číst text po částech?

Podařilo se vám vystihnout postavu ohnivého muže ve svém obrázku?

Text: O ohnivém muži na Čebíně

V Jilmu žil kdysi sedlák Jíra. Byl to člověk lakomý a zlý. Pro korunu by si nechal koleno vrtat, a když už musel nějaký peníz vydat, tak jej mnohokrát v dlani obrátil. Svůj statek střežil jako oko v hlavě. Jednoho podzimního večera, když venku zuřila bouře s vichřicí a ani psa by nevyhnal, zaslechl Jíra před vraty hlasy. Vstal tedy z postele, oblékl se a šel se podívat, kdo jej ruší.

„Sedláku, vyhořeli jsme, slituj se, nemáme kam hlavu složit, stačí nám stodola se senem.“ Před statkem stála skupinka lidí. A prosila Jíru, aby jim poskytl nocleh. To ale šeredně narazili. Jíra je hnal, ani přes práh ohřát je nepustil, a ještě pustil psy. Pak zalezl zpět do vyhráté postele a usnul. Náhle k němu ve snu promluvil hlas.

„Jíro, slyšel jsi o Čebíně? O ohnivém muži?“ Sedlák se celý zpocený posadil na postel. Báł se zlých snů a trvalo dlouho, než se mu podařilo znova usnout.

„Navštiv Čebín o půlnoci! Navštiv ohnivého muže.“ Ozvalo se, jen co trochu zabral. Jíra do rána už strachy neusnul. Další noc se opakovalo totéž, hrůzostrašný hlas jej lákal na rozpadlý dvorec Čebín, který před lety vyhořel. A příští noc zase. Nevyspalý a unavený sedlák se jedné noci zvedl a vyrazil do tmy venku, podél potoka směrem k Čebínu.

Hrůzou mu jen zuby jektaly. Ale kráčel dál, s hlavou sklopenou strachy se báł i dívat na cestu. Náhle si všiml, že stojí na místě, kde byl dříve dvůr Čebín. Ohněm zčernalé trámy zarostlé vysokou trávou a pár ohořelých polorozpadlých zdí, to jediné ze statku zbylo.

„Co tu hledáš?“ ozvalo se. V Jírovi by se krve nedořezal, ihned věděl, kdo k němu mluví. Ohnivý muž z Čebína!

„Kde jsi vzal tu drzost a odvalu přijít sem o půlnoci? Odtud ještě nikdo živý neodešel, svůj dvůr si ohlídám!“ V sedlákovi byla malá dušička. Strachy o život tiše promluvil.

„Ve snu jsem slyšel hlasy, abych navštívil Čebín o půlnoci...“ A pak pokračoval dál. Hrůzou vyklopil ohnivému muži vše o lidech, kterým vyhořelo stavení, a i to, jak je vyhnal do deště.

„Stačí!“ vykřikl ohnivý muž. „Teď budu mluvit já.“ „Kdysi když ještě Čebín stál, přitáhli k němu v zimě kejklíři. Prosili mě, abych je schoval před lupiči, kteří je pronásledují. Vyhnal jsem ty vandráky a vysmál se jim. Druhý den je našli v lesích pobité do jednoho. V noci pak začal Čebín hořet. A já s ním. A hořím dodnes. Ty dopadneš stejně, jestli sám sebe nezměníš. Pokud to dokážeš, pak i mě osvobodíš z tohoto prokletí.“

Poté ohnivý muž zmizel. Vyděšený Jíra upaloval zpět do vesnice. Hlas k němu ve snu již nemluvil, ale sedlák stejně nespál dobře.

Jíra se snažil být lepším, ale nešlo to. Lidé jej už znali, takže po něm nikdo nic nechtěl a nebylo možné dokázat, že je dobrým člověkem.

Až jednou! To už na polích ležel sníh a zima ukazovala svoji sílu. Kdosi zabušil na vrata Jírova statku. Dva vandráci, promrzlí a hladoví. „Sedláku, nech nás přespat na slámě. Zimou už dál nedojdeme,“ zaprosili. „Jistě, jen pojdte dál!“ pozval je polepšený Jíra do domu. Dokonce je pohostil teplou polévkou a nechal je přespat přímo ve světnici u kamen.

Jemu samotnému se zdál tu noc sen. Stál v něm uprostřed vyhořelého Čebína a rozhlížel se okolo a hledal. Ale po ohnivém muži nebylo ani památky. Zmizel, jako by se po něm voda slehla.

Zdroj: Pověsti z Vysočiny. Online. O Ohnivém muži na Čebíně. Dostupné z: http://povesti.zvysociny.com/old/povest_o_ohnivem_muži_na_cebine.php. [cit. 2024-05-15].